

Papino pismo uz 400. obljetnicu smrti Giovannia Pierluigi da Palestrina

U prigodi 400. obljetnice smrti G. P. da Palestrina, Sv. Otac je uputio Maestru – stalnom dirigentu Papinske glazbene Kapele Msgr. Domenicu Bartolucciu sljedeće pismo:

Dok proslava 400. obljetnice smrti G. P. da Palestrina stavlja kršćanskoj zajednici i svijetu na razmišljanje obilježavanja glazbenih izvedbi i kvalitete stila, istraživanja, produblivanja i obradbi velikog skladatelja, istodobno poziva na ponovno otkrivanje trajne suvremenosti izvanrednog doprinosa, koji je darovao glazbenoj kulturi i liturgijskoj tradiciji Crkve. 400 godina nakon smrti Giovanni Pierluigi uistinu ostaje učitelj uvijek suvremen, sposoban uvijek iznova učiti glazbenike, posebno liturgijske, čak i sada, na pragu trećega kršćanskog tisućljeća.

Izrastao u kontrapunktističkoj i vokalnoj školi u prvoj polovici '500., G. P. da Palestrina znao je uskladiti razvoj izvrsnih umjetničkih talenata sa sadržajima čvrsto formirane vjere. Njegov život kao skladatelja obilježen je dvjema značajkama koje nadilaze granice vremena i prostora: njegov danonoćan rad u službi vjere kršćanskog puka i budna pozornost na riječ Božju. Velikom strpljivošću učio je ono što bi moglo pridonijeti što boljoj pripravi, prilagođavajući se zahtjevima liturgijskih slavlja i naobrazbi naroda Božjega u Crkvi, za koju je radio. Tako ga vidimo u Mantovi, gdje djelomice slijedi programe različite od onih njemu bliskih za njegova rimskog djelovanja u *Cappella Giulia* Vatikanske Bazilike i *Cappella Sistina* za liturgijska slavlja s Papom.

Poznavao je i ljubio riječ Božju koja se naviješta u liturgiji, a na posebno intenzivan način onu koju je duga vjerska tradicija utisnula u središte vjerskih obreda, te je tako pjevanjem bolje mogao slaviti otajstva Gospodnja. Brojnim motetima pokazao je kolikom je ustrajnošću i snagom mudri skladatelj uspio izraziti istinu sadržanu u poruci Božje riječi.

Bogatstvo i izvornost polifonijske strukture pomaže vjerniku, da pobožno slušajući svetu glazbu, može lakše razumjeti zgusnut i uzbudljiv sadržaj svetih otajstava. Na isti se način vjera Crkve, priopćena himnima, misnim popijevkama i liturgijom pohvala ukorijenjuje u savjestima ljudi i učvršćuje jedinstvo zajednice koja moli, ujedinjena kao otajstveno Tijelo Kristovo, da u zajedništvu s Njim daje slavu Vječnom Ocu (cfr. *Sacrosanctum concilium*, 7).

Život G. P. da Palestrina, neumornog radnika (djelatnika), bio je označen grozničavom aktivnošću i stalnim apostolskim žarom. Bio je genijalan učitelj, a u isto vrijeme postojan istražitelj novih izraza u umjetnosti, znao je naći izvorna rješenja za zborsku polifoniju, znajući mudro izabrati iz obilnih kontrapunktskih izvora ono, što bi mu u njegovu žaru moglo pomoći da ljudima lakše priopći objavljenu Riječ, a da to bude u potpunom skladu s naukom i vjerom Crkve. Unatoč svemu nije zanemario studij i traženje novih rješenja za plodan i odgovarajući odnos između teksta i glazbe. Zbog toga se Palestrininu umjetnost drži uzvišenim očitovanjem prihvaćene i posvjedočene vjere, ali i kao trajni izraz svete (religiozne) glazbe.

Iz bogatog Gregorijanskog repertoara, kojeg je upio u sebe tijekom niza godina službe u rimskim Kapelama kao pjevač, učitelj, a posebno kao skladatelj, znao je izvući prekrasne teme, čvrsto povezane s tradicijom svetog pjevanja.

Iako je dopustio da ga vodi duh liturgije u pronalaženju što boljeg izraza, ne odričući se uzbudljivosti i originalnosti, pazio je da ne upadne u ogorčen ili običan subjektivizam. Ove kvalitete, koje su uvijek prisutne u njegovom ogromnom glazbenom opusu, doprinijele su da je njegov stil postao klasičan, općenito priznat kao uzor na području crkvene glazbe.

I u naše vrijeme ta bi škola trebala biti uzor, trebali bi se odgajati učenici i nastavljači djela G. P. da Palestrina u skladu sa liturgijskom i glazbenom obnovom koju potiče II. vat. sabor: "Glazba će biti sveta utoliko, ukoliko bude povezana sa liturgijskim činom, bilo da izražava molitvu i potiče jednodušnost, bilo da obogaćuje što većom svečanošću svete obrede". (*Sacrosanctum concilium*, 112).

Kako jučer, tako i danas, glazbenici, skladatelji, pjevači liturgijskih zborova, crkveni orguljaši, moraju shvatiti potrebu ozbiljnoga profesionalnog obrazovanja. Povrh svega moraju biti svijesni da njihovo izvođenje ne smije biti potčinjeno zahtjevima nadahnuća, točne izvedbe, estetike, nego se moraju pretvoriti u molitvu klanjanja, kada u liturgijskom činu pjevanjem ili sviranjem izražavaju otajstvo vjere. Svaki vjernik, koji u euharistijskom slavlju nalazi izvor i vrhunac izraza svoje pripadnosti Bogu, koji je u svom svakodnevnom životu pozvan prenositi poruku koju je primio u crkvenoj zajednici po svetoj glazbi, znat će s radošću iskoristiti ono što mu pruža autentična sveta glazba i moći će pjevajući u svojoj duši slaviti riječ Božju i kršćansku vjeru.

Uvjeren sam, da će u sadašnjem trenutku odgovornosti za novu evangelizaciju i obnove propisa za svu svetu umjetnost, 400. obljetnica Palestrine dati snažan i značajan doprinos. Kako je poznato, Rimaska Crkva, sjedište nasljednika Petrova, od starih je vremena

obraćala veliku pozornost i poštovanje za glazbu namijenjenu bogoslužju, a isto je tako željela dati vrijedne poticaje drugim crkvenim zajednicama. Ova slavna stara glazbena Kapela to svjedoči kroz svoju povijest. Zato sam uvjeren da će ona, vjerna nasljeđu koje joj je ostavio Palestrina, nastaviti obnovljenim žarom promicati dostojanstvo svečane liturgijske službe u najvećem Hramu kršćanstva.

Dok Vama, Monsignore, i svim članovima Kapele izražavam svoje poštovanje, želim da te jubilarne Palestrinine proslave budu poticaj na duhovnu i umjetničku obnovu.

S ovim željama podjeljujem od srca Vama i svim članovima Zbora, a isto tako i svima onima koji u svim crkvama svijeta pjevaju slavu Bogu, posebni apostolski blagoslov, sa željom da Gospodin prati i oplodi njihova nastojanja oko što većeg sjaja bogoslužja.

U Vatikanu, 2. veljače 1994.

IVAN PAVAO II.

Prijevod: s. Vlasta TKALEC

NAŠA GLAZBENA BAŠTINA

Katalog izložbe "Crkvene pučke popijevke Zagrebačke nadbiskupije"

Jerko Bezić i Nada Bezić, Zagreb

Uvod

U povodu 900. obljetnice osnutka Zagrebačke (nad)biskupije a u sklopu 28. Međunarodne smotre folkloru održana je od 21. do 25. srpnja 1994. g. izložba u Muzejsko-galerijskom centru u Zagrebu, sa željom da upozori na crkvenu pučku popijevku kao vrlo značajan segment glazbene kulture. Izložba je predstavila objavljene i rukopisne zapise napjeva (kao i samo tekstova) hrvatskih crkvenih pučkih popjevaka iz sjeverozapadne Hrvatske, iz geografskog područja što pripada Zagrebačkoj nadbiskupiji.

Izložba je zahvatila vremenski raspon od sredine XVII. stoljeća – od pjesmarice u Pavlinskom zborniku, nastalom prije točno 350 godina (1644.), izvornik se čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu – do objavljenih pjesmarica osamdesetih godina našeg, XX. stoljeća, zaključno s petim izdanjem pjesmarice *Slavimo Boga*, objavljenim u Njemačkoj 1990. godine. Izlošci su bili raspoređeni kronološkim redom. Gradivo za izložbu skupljeno je osim u Zagrebu i u Međimurju, Podravini te Samoboru i Varaždinu. Treba istaći da je malo mjesto Ludbreg usred II. svjetskog rata izdalo svoju pjesmaricu (vidi br. 53).

Među pjesmaricama bili su izloženi i zapisi domaćih (o. **F. Pintarić**, vidi br. 31) i stranih skladatelja (**M. Haydn**, br. 8). Takve su zapise ipak u pravilu bilježili kantori, voditelji pjevanja i orguljaši u župskim crkvama (primjerice **Franjo Klasan** u Novigradu Podravskom, vidi br. 50).

Za tematiku izložbe značajni su i zapisi samih tekstova što su ih do sredine XX. stoljeća (atkada i kasnije) zapisivale predvođene pjevačice (ponekad i pjevači) (vidi br. 39). Izvan užeg okvira teme nalaze se i *muke* (*Passio*) (vidi br. 2, 3, i 4). Izvođenje muke na hrvatskom jeziku u XVII. i XVIII. st. znatno je utjecalo na razvoj crkvene pučke popijevke u sjevero-zapadnoj Hrvatskoj. Konačno valja pojasniti da je u izložbu uvršten i rad *Hrvatska pučka crkvena popijevka Milana Zjalića* (br. 43) stoga što je to prvi pregledni članak o crkvenoj pučkoj popijevci u Hrvatskoj (objavljen 1918. g.).

Izloženi primjerci pružaju uvid u građu koja je ovom prilikom bila ograničena samo na 66 izložaka do kojih je

SVIM CIJENJENIM PRETPLATNICIMA,
SURADNICIMA, PRIJATELJIMA,
DOBROČINITELJIMA

SRETAN BOŽIĆ, LJEPŠU I
USPJEŠNIJU NOVU GODINU

ŽELE UPRAVA I UREDNIŠTVO